

Redigeret af:

Eyðálvur Gulkklett – køberen af 5 kr. sedlen i Odsherreds Møntklub, den 4. december 2006

Historien om den færøske 5 kr. seddel, november 1940, nr. 1

Juleauktionen i Odsherreds Møntklub, den 4. december 2006, glemmes sent af de fremmødte medlemmer. Blandt de 85 lot var en vaskeægte raritet fra Færøerne: det allerførste eksemplar af 5 kr. sedlen fra november 1940 i ucirkuleret stand.

Startprisen var sat til 4.000 kr., men rygterne om det spændende lot havde i den grad bredt sig. Møntklubben havde på forhånd modtaget et bud på 8.000 kr., men det afskrækkede ikke de fremmødte. Flere fulgte med til 12 - 13.000 kr., andre blev ved til 15.000 kr.; men herefter var der kun to samlere tilbage: en fra Island og en fra Færøerne. Det blev sidstnævnte med hammerslaget på 17.000 kr., der løb med sedlen, som dermed vendte hjem til Færøerne.

Sedlen tilhører en serie på fire værdier (1 krone, 5 kroner, 10 - og 100 kroner), der blev fremstillet hos firmaet Bradbury, Wilkinson & Company, Ltd., New Malden, Surrey i England. Disse sedler blev sat i

cirkulation den 1. marts 1941. De udkommer i flere oplag i tidsrummet marts 1941 til slutningen af april 1951, da de så efterhånden bliver afløst af de nye færøske pengesedler, der nu bliver trykt i Danmarks Nationalbanks Seddeltrykkeri; men som noget nyt – nu for første gang med *færøsk* tekst.

Da sælgeren, Hans Hammerby, erfarede, at en fra Færøerne havde købt 5 kr. sedlen, havde han lyst til at fortælle lidt mere om sedlen og tiden på Færøerne under krigen – og allerede to dage efter auktionen, den 6. december 2006, fik jeg følgende brev fra ham:

I 1936 blev bankfuldmægtig i Den Danske Landmandsbank, Hypotek- og Vekselbank, Svend Å. E. Hammerby, viet til frk. Alice Frederiksen, Gedser.

2 år senere bliver fuldmægtigen opfordret til at søge en ledig stilling som bankdirektør i Føroya Banki i Thorshavn på Færøerne.

Det er naturligvis en kæmpe udfordring for det unge og endnu barnløse ægtepar; men de siger ja, og i slutningen af 1939 drager de afsted til Færøerne.

Det er meningen, at fuldmægtigen skal være et slags føl (elev) hos den siddende bankdirektør, Knud Ludvigsen, som derefter skal vende tilbage til "Syd-Danmark" og pensioneres.

Alt fungerer, som det skal. Det unge par får en udmærket og midlertidig bolig, idet bankdirektørboligen ligger på 1. sal i selve bankbygningen, og der residerer den gamle direktør endnu.

Men så sker der pludselig noget: 9. april 1940, medens tyskerne besætter Danmark, sender England tropper til Færøerne for at forhindre en tysk besættelse der også. Samtidig lukkes der for al sejlads fra Færøerne til Danmark og vice versa. Den afgående direktør kan ikke komme "hjem", og så må de 2 familier bytte boliger, for en direktør skal altså bo oven på banken, således at han kan være til disposition døgnet rundt.

Som tiden går, bliver de forskellige danskere i Thorshavn venner (de går jo også op og ned ad hinanden hele tiden og kan ikke komme på ferie hos deres familier i Danmark). Telegrafbestyreren, amtmanden, elektricitetsbestyreren (det hed det faktisk), bankdirektøren etc. kom sammen og talte om de ting, der skete i Danmark. Informationer fik man via London. Fra England kom også alle de varer, som er nødvendige for at overleve en engelsk besættelse. Jeg tænker her naturligvis på cigarer og cigaretter, vin og store mængder af whisky.

På et tidspunkt løber man tør for både frimærker og penge, og der må gøres noget. H. N. Jacobsens Boghandel i Thorshavn overtrykte nogle ark frimærker med nye værdier, og i England fik man fremstillet pengesedler.

Da den "nye" bankdirektør var interesseret i specielle frimærker og pengesedler, købte han nogle ark af de overtrykte frimærker samt det FØRSTE BUNDT af de nye 5 kronesedler.

I august 1941 sker der noget i den lille familie i banken. Et barn er født, og som du nok har gættet, er dette barn undertegnede. Mine gudfædre blev den "gamle" direktør og hans frue – og hele den lille "koloni" festede (endnu en anledning).

Ved krigens slutning kunne man igen komme til Danmark, og mange tog tilbage. Min far blev bedt om at tage endnu en 5-års periode; så det var først i 1949, at vi vendte tilbage. Senere blev min far chef for valutaafdelingen i hovedsædet i København, en post han bestred til sin død i 1969.

Da min hustru og jeg samt vores 2 børn brændende ønskede os et hus, satte min far et ark færø-provisorier på auktion. Det rakte til udbetalingen (i 1967).

I mellemtiden havde mine forældre købt et sommerhus i Rørvig, og her blev der tilbragt mange dejlige timer. Da min moder døde i 1997, arvede jeg huset, og hvad der var tilbage af min fars samling. Da jeg samtidig fra mit arbejde (Den Danske Bank, dengang) fik et såkaldt tilbud, som man ikke kan afslå, solgte vi vores hus og ombyggede sommerhuset i Rørvig til helårsbrug.

Og således endte en færøsk femmer i Odsherred.

Hvad der blev af de øvrige 5 kronesedler, ved jeg desværre ikke, men da min far var lidt af en filantrop, skulle det ikke undre mig, om han har foræret dem væk.

Skulle du have brug for flere oplysninger, er du velkommen til at kontakte mig.

Venlig hilsen

Hans (håndskrevet)

Jeg kan tilføje, at Hans Hammerby døde i 2016.